

ASOCIAȚIA PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI ÎN ROMÂNIA - COMITETUL HELSINKI

București, Str. Nicolae Tonitza nr. 8A, Sector 3, Tel/Fax: 312 45 28; 312 37 11, e-mail: office@apador.org

PUNCTUL DE VEDERE AL APADOR-CH CU PRIVIRE LA PROBLEMA VACCINĂRII OBLIGATORII. RECOMANDĂRILE APADOR-CH REFERITOARE LA PROIECTUL DE LEGE PRIVIND VACCINAREA PERSOANELOR ÎN ROMÂNIA

APADOR-CH precizează că, în prezent, vaccinarea împotriva bolilor transmisibile are **caracter obligatoriu**, potrivit Legii nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății și HG nr. 857/2011 privind stabilirea și sancționarea contravențiilor la normele din domeniul sănătății publice.

Astfel, art. 39 din Legea nr. 95/2006 prevede **obligatia** oricărui cetățean de **a se supune măsurilor de prevenire și combatere a bolilor transmisibile**, ceea ce include și obligația de vaccinare împotriva acestor boli.

Este adevărat, în cazul protecției propriiei sănătăți, pentru afecțiuni netransmisibile (care nu pun în pericol sănătatea sau viața altora, ci doar a bolnavului respectiv) persoana are dreptul, potrivit art. 660 al. 1 din Legea nr. 95/2006, să decidă dacă va urma sau nu măsuri profilactice sau tratament medical, fiind necesar consimțământul său scris. Dar, în cazul afecțiunilor care privesc sănătatea publică și care pun în pericol nu doar persoana bolnavului, ci colectivitatea, acest *drept* este înlocuit, potrivit art. 39 din aceeași lege, cu o *obligatie*, și anume cea de a se supune măsurilor de prevenire și combatere a bolilor transmisibile.

În aplicarea art. 39 din Legea nr. 95/2006, art. 34 lit. m) din HG nr. 857/2011 prevede că este contravenție și se sancționează cu amendă de la 5.000 la 10.000 lei:

- nerespectarea de către persoane fizice, suspecți și convalescenți de boli transmisibile, contacți și purtători sănătoși de germeni patogeni, precum și de către persoane juridice a măsurilor prevăzute de normele în vigoare, în scopul prevenirii și combaterii bolilor transmisibile

“Normele în vigoare” relevante la care se referă HG 857/2011 și care reglementează procedura și **calendarul național de vaccinare** profilactice în cazul bolilor transmisibile sunt:

- HG nr. nr. 155/2017 privind aprobarea programelor naționale de sănătate pentru anii 2017 și 2018

- Ordinul nr. 377/2017 privind aprobarea Normelor tehnice de realizare a programelor naționale de sănătate publică pentru anii 2017 și 2018

Se poate observa că, în mod logic, vaccinarea împotriva bolilor transmisibile este considerată de legiuitor și o problemă de sănătate publică, nu doar o problemă strict individuală de profilaxie/tratament. Bolile transmisibile nu sunt o problemă exclusivă a individului, ci și a comunității, asupra căreia se vor răsfrânge efectele unei decizii individuale greșite/arbitrare.

În acest context, **asociația consideră că instituirea unei obligații de vaccinare pentru prevenirea răspândirii bolilor transmisibile. nu constituie, în sine, o încălcare a drepturilor și libertăților fundamentale.**

Dreptul la respectarea vieții private și de familie (pe scurt, dreptul la viața privată), prevăzut în art. 8 par. 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO), invocat de unii contestatari ai conceptului de vaccinare obligatorie, **nu este un drept absolut, care să nu permită excepții/limitări și nu justifică lezarea dreptului la viață (dreptul de a trăi), garantat în art. 2 din CEDO**, drept ce trebuie recunoscut atât copilului a cărui vaccinare se refuză, cât și celorlalți copii din colectivitate, care vor intra în contact cu cel nevaccinat nu numai la școală, grădiniță etc, ci și în parc, la cinema, în mijloace de transport sau în alte locuri publice din afara instituțiilor de învățământ.

În acest sens, art. 8 par. 2 din CEDO prevede că dreptul la viața privată poate fi îngrădit dacă îngrădirea este prevăzută de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară, printre altele, pentru **protejarea sănătății**, individuale sau publice, precum și pentru **protejarea drepturilor și libertăților altora**.

De asemenea, art. 17 din CEDO, care interzice abuzul de drept, prevede că niciun drept dintre cele prevăzute în cuprinsul CEDO (deci, nici dreptul la viața privată) nu poate fi exercitat abuziv, adică nu poate fi folosit de nimeni (stat, grup sau individ) pentru îndeplinirea de acte care urmăresc distrugerea celorlalte drepturi sau libertăți fundamentale ori pentru îngrădirea acestora într-o măsură mai mare decât o face CEDO.

În consecință, dacă dreptul la viața privată este exercitat printr-un refuz arbitrar al vaccinării, el poate fi considerat ca fiind exercitat abuziv, în raport de art. 17 din CEDO, deoarece o astfel de exercitare poate distruge/pune în pericol grav dreptul la viață (al copilului nevaccinat și al copiilor din colectivitate, de exemplu), garantat în art. 2 din CEDO, prin crearea condițiilor de instalare și proliferare a unor boli mortale, care nu pot fi prevenite decât pe calea vaccinării.

Desigur, obligația de a se supune vaccinării pentru prevenirea bolilor transmisibile nu înseamnă și obligația de a suporta/accepta greșelile medicale legate de administrarea vaccinului. Sau de a fi cobaiul unor experimente medicale. Din acest motiv, trebuie prevăzută în mod clar obligația statului de a asigura vaccinurile la timp, în cantitate suficientă și de calitate corespunzătoare. De asemenea, tot statul este cel care trebuie să ia

măsurile necesare și să răspundă și pentru administrarea corectă a vaccinurilor, în principal prin stabilirea unor proceduri care să excludă sau să reducă la minimum posibil efectele negative care ar putea apărea în cazul unor persoane.

În acest sens, *proiectul de Lege privind vaccinarea persoanelor în România* prevede în art. 9 că statul asigură vaccinuri eficiente și sigure, autorizate în mod corespunzător. Dar, art. 9 nu prevede și obligația statului de a asigura aceste vaccinuri la timp (pentru efectuarea lor conform calendarului stabilit) și în cantități suficiente pentru toate persoanele vizate de măsura vaccinării. Este necesară completarea art. 9 în sensul celor menționate mai sus și prevederea unor sancțiuni adecvate, inclusiv de natură penală, pentru a asigura respectarea acestei obligații a statului. **Viața persoanei este o valoare mult prea importantă pentru că apărarea ei să nu se facă și prin mijloace de drept penal.**

Amintitul proiect de lege menține actualul caracter obligatoriu al unor categorii de vaccinuri, pe care le indică în art. 13.

De asemenea, în proiect se prevăd, în art. 22, condițiile în care persoana este scutită de vaccinare, deci când poate refuza justificat vaccinarea, și anume atunci când Comisia județeană de vaccinare de la domiciliul copilului certifică faptul că acesta are o contraindicație definitivă la un anumit vaccin sau la toate vaccinurile.

O problemă importantă pe care proiectul de lege trebuie să o rezolve este asigurarea, în practică, a caracterului obligatoriu al vaccinărilor declarate obligatorii.

În primul rând, subliniem că o posibilă inițiativă de amendare a proiectului de lege prin introducerea unei prevederi prin care se consacra dreptul de a refuza vaccinarea obligatorie pe motiv de conștiință/convingeri religioase nu face decât să anuleze caracterul obligatoriu al oricărei vaccinări. Dacă se vor adopta amendamente de acest gen, se va ajunge într-o situație și mai instabilă din punct de vedere al sănătății publice decât ne aflăm în prezent, când proiectul de lege nu a fost încă adoptat și funcționează vechea reglementare.

Este adevărat, art. 9 par. 1 din CEDO prevede libertatea de gândire, de conștiință și de religie. Dar, la fel ca și în cazul dreptului la viața privată prevăzut în art. 8 din CEDO, nici libertatea de gândire, de conștiință și de religie, prevăzută în art. 9 din CEDO, nu are caracter absolut și permite, în anumite condiții, excepții/limitări.

Astfel, art. 9 par. 2 din CEDO prevede că libertatea de gândire, de conștiință și de religie poate suporta anumite limitări/îngrădiri, dacă acestea sunt prevăzute de lege și dacă sunt măsuri necesare, într-o societate democratică, între altele, pentru protecția sănătății, individuale sau publice ori pentru protejarea drepturilor și libertăților altora. În speță, limitarea acestei libertăți apare ca fiind necesară pentru protejarea sănătății și chiar a vieții atât a copilului nevaccinat, cât și a celorlalți copii, din colectivitate.

Pe lângă acestea, proiectul de lege ridică probleme și cu privire la caracterul previzibil al sancțiunilor pe care le conține.

Astfel, în art. 71 din proiect sunt prevăzute (doar) sancțiuni contravenționale și se face o trimitere ambiguă la o posibilă răspundere penală pentru aceleași fapte, dar comise în alte condiții (!?). Nu este prima dată când în legislația internă este preferat acest mod ambiguu de a prezenta sancțiunile la care se expune cineva dacă nu-și respectă obligațiile. Expresia consacrată prin ambiguitate este următoarea: “Constituie contravenții, dacă nu au fost săvârșite în astfel de condiții încât să fie considerate infracțiuni...”. Adică acele fapte sunt contravenții, dacă nu sunt infracțiuni. Cum poate face un om obișnuit (de exemplu, părintele copilului) diferența dintre contravenție și infracțiune, atunci când e vorba despre aceeași faptă, ca să fie sigur că atunci când comite fapta respectivă ea e contravenție și nu infracțiune (sau invers) este foarte greu de stabilit. Dacă nu, imposibil. Iar acest sistem de prevedere a unor sancțiuni neclare/amestecate, prin care cetățeanul este împiedicat să înțeleagă în mod clar care este răspunderea sa pentru fapta comisă, este viciat prin lipsă de previzibilitate, ceea ce anulează caracterul de lege al reglementării.

De aceea, pentru a se asigura caracterul previzibil al reglementării, este necesar ca proiectul de lege să prevadă clar, distinct care fapte sunt considerate contravenții și care fapte sunt infracțiuni.

Amestecul, confuzia actualei redactări a art. 71 al. 3 nu ajută pe nimeni, nici măcar pe părinții copilului, care nu pot înțelege exact la ce se expun în caz de refuz nejustificat al vaccinării obligatorii. Pentru că, dacă refuză vaccinarea în alte situații decât cele prevăzute în art. 22 din proiect, iar copilul suferă afecțiuni ale sănătății, vătămări de anumită gravitate sau dacă se produce decesul, părinții vor răspunde penal, pentru rele tratamente aplicate minorului, sau pentru vătămare corporală sau pentru omor, chiar dacă art. 71 din proiect enumeră acum doar contravenții.

Este mult mai bine că părinții să cunoască din lege, în mod clar, nu pe ocolite, care sunt infracțiunile pentru care vor răspunde în cazul în care refuzul nejustificat (medical) al vaccinării obligatorii a avut consecințe negative pentru sănătatea sau viața copilului pe care-l au în grijă.

În acest sens, propunem amendarea proiectului de lege cu un nou articol, 72/1, ce urmează a fi introdus după art. 72, cu următorul conținut:

„Art. 72/1 (1) Neasigurarea la timp, în cantitate suficientă și de calitate corespunzătoare a vaccinurilor obligatorii, nerespectarea procedurilor stabilite pentru efectuarea serviciului medical de vaccinare, precum și refuzul vaccinării obligatorii, fără certificarea contraindicației de vaccinare prevăzută în art. 22, dacă fapta a avut ca urmare punerea în primejdie gravă a dezvoltării fizice, intelectuale sau morale ori vătămarea corporală a copilului sau răspândirea unei boli infectocontagioase, se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Dacă fapta prevăzută în alin. 1 a avut ca urmare moartea copilului, pedeapsa este închisoarea de la 12 la 25 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(3) Fapta prevăzută în alin. 1 săvârșită din culpă se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(4) Fapta prevăzută în alin. 2 săvârșită din culpă se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.”

Textul noii infracțiuni propuse este corelat cu pedepsele prevăzute în Codul penal pentru infracțiuni similare. Din acest motiv, în caz de deces al copilului, pedeapsa ar trebui să ajungă până la 25 ani, de exemplu. De asemenea, precizăm că pedepse mai mici nu ar putea fi prevăzute, deoarece s-ar încălca regula din art. 199 Cod penal, care mărește cu 1/4 pedepsele obișnuite în cazul în care victima e un membru al familiei.